

Motion till riksdagen 2005/06:Sk369

av Anne-Marie Pålsson (m)

Skatteavdrag för hushållstjänster

Förslag till beslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om rätten att göra skattereduktion för köp av hushållstjänster.

Motivering

Vi brukar berömma oss om att vara bäst i världen på jämställdhet. Och det är vi kanske om jämställdhet mäts som kvinnors förvärvsintensitet. Men om jämställdhet i stället mäts som andelen kvinnor som innehar höga (chefs) befattningar hamnar Sverige på en mera blygsam plats.

Vad är det då som hindrar svenska kvinnor från karriär men ej från förvärvsarbete? Det är möjligt att svenska män är mer motsträviga än män i andra länder och att svenska kvinnors kompetens är lägre än den i andra länder. Men jag undrar om det inte är viljan hos de svenska kvinnorna som är svag – och detta på rationella grunder – därför att det pris hon måste betala för att välja ett yrke med starka karriärinslag är högt. En kvinna som träffar detta val måste (precis som en man) nämligen vara beredd att använda en stor del av sin tid till arbetet. Men samtidigt förutsätts hon fortfarande ha huvudansvaret för hem och familj, med orimligt stor arbetsbörda som följd. Möjligheten att köpa en vit hushållstjänst är begränsad. Den erbjuds i praktiken bara familjer med mycket höga inkomster, eftersom dessa tjänster är dyra på grund av att skattetrycket på arbetsinkomster är mycket högt. Faktum är att det är lönsamt att köpa en vit tjänst i stället för att utföra uppgiften själv bara om

$\text{köparens timlön} \times \text{köparens tidsåtgång} >$
 $\text{utförarens timlön} \times \text{utförarens tidsåtgång} \times \text{skattekillen}$

Det betyder att den som vill köpa en städtjänst och tycker att städaren skall ha en månadslön på åtminstone 11 000 SEK själv måste ha en månadslön på nästan 43 000 SEK (= 3,9 x 11 000) för att köpet skall vara ekonomiskt försvarbart, givet att båda kan städa lika snabbt, ty skattekillen är 3,9 för 55 procent marginalskatt. Siffror från 1994–1995 visar att 95 procent av alla in-

Fel! Okänt namn på

komsttagare i Sverige då hade en inkomst omräknad till hel månadslön i intervallet 10 000–25 000. Bara en försvinnande liten andel av svenskarna hade då således en lön som är så hög att det kan motivera köp av vit hushållstjänst, övriga får göra jobbet själv. Dessa siffror är visserligen 10 år gamla, men det finns inga skäl att tro att lönespridningen ändrats nämnvärt sedan dess, bara att hela kurvan förskjutits uppåt.

Det höga skattetrycket tillsammans med den sammanpressade lönestrukturen tycks således fungera som en effektiv broms för kvinnors möjligheter att konkurrera om de attraktiva jobben och kan förklara svenskens tidsanvändning. I genomsnitt lägger vi ner så mycket som 26 timmar i veckan på hemarbete och merparten av detta utförs av kvinnan. Fördelningen är ekonomiskt rationell, ty hennes lön är oftast lägre än mannens och hon är flinkare än mannen på att utföra hemsysslor. För att lätta på den restriktion som tiden skapar, måste priset på köpta hushållstjänster sänkas. Detta kan emellertid bara åstadkommas om löneklyftorna tillåts öka, om produktiviteten i den köpta tjänsten kan ökas och/eller skattekillen minskas.

Ökade löneklyftor har flera nackdelar. Det är för det första inte givet att ett samhälle med djupa klyftor är eftersträvansvärt och något som svensken vill se. För det andra är det inte heller säkert att det är de som får högre inkomster som är mest hjälpta av att prisrelationen blir mera fördelaktig, utan det är den person i familjen som har den lägsta inkomsten som måste se en annorlunda löne- och prisrelation för att köp av tid (hushållstjänster) skall uppmuntras. Och då handlar det företrädesvis om yngre kvinnor.

Produktiviteten inom hushållssektorn kan förvisso öka om uppgifterna professionaliseras, men mycket talar för att produktivitetsvinsterna bara är måttliga, ty den viktigaste insatsen är ”tid” som inte kan reduceras annat än marginellt även om tjänsten utförs professionellt.

Återstår då att minska skattekillen och här kan tre metoder urskiljas. Den första innebär en generell sänkning av skatten på arbetsinkomster. Denna lösning är dyr och ineffektiv, ty den kräver mycket stora skattesänkningar för att ge någon synlig effekt.

Den andra metoden består i att hushållstjänster subventioneras såsom fallet är med kommunal barnomsorg etc. Nackdelen med den är att den ökar statens inkomster och utgifter, vilket leder till att skattetrycket och snedvridningarna i ekonomin också ökar än mer. Fördelen ligger i att priset kan sättas lika för alla och så lågt att alla i princip kan köpa tjänsterna.

Den tredje metoden bygger på selektiva skattesänkningar, dvs. i att enbart minska skatten på hushållstjänster. Denna skattesänkning kan läggas på det säljande företaget, såsom gjordes i Danmark inom ramen för s.k. hjemmeservice eller på köparen. En möjlighet, om företagslösningen väljs, är att differentiera moms. En annan är att ta ut lägre arbetsgivaravgifter på personer som är anställda i företag som säljer hushållstjänster. Nackdelen med denna metod blir här uppenbar i det att olika skattesatser gäller för olika företag, med gränsdragningsproblem som följd – vilka tjänster och vilka tjänsteföretag skall få debitera de låga skattesatserna?

Det förefaller då bättre att lägga skattesänkningen på köparen genom att tillåta skatteavdrag. Skatteavdrag har fördelen i det att det ej skapar snedvrid-

Fel! Okänt namn på

ningar mellan företagen, men den ger trots det upphov till vissa gränsdragningsproblem. Dessa är dock, enligt min bedömning, mindre allvarliga än om skattereduktionen läggs på företaget. En sådan möjlig gräns skulle då kunna utgöras av hemmets väggar och hemmets kapital.

Avdragslösningen kan också göras flexibel, så att den samtidigt tillåter alltifrån köp av en klart definierad och tidsbegränsad tjänst från ett "hemtjänstföretag" till rena anställningsformer (utvecklade au pair-system).

Beräkningarna som bl.a. gjorts av det statliga KI pekar på att ett system som tillät skatteavdrag på hushållstjänster förbättrar statens budget. Förklaringen består dels i att vi har en stor arbetslöshet och att statens kostnader därmed minskar, dels på att arbetskraften med en väl fungerande hemsektor används mer effektivt. Vi gör det vi är bra på och sedan byter vi med varandra. På så sätt ökar den totala produktionen. Detta är precis samma principer som förklarar varför frihandel ökar länders produktion och välfärd. Därtill kan man peka på att då det inte finns någon vit sektor, kan inga skatteintäkter trängas undan. Den enda sektorn som kan trängas undan är den svarta, men den ger ändå inte staten några intäkter att tala om.

Dessa resultat är viktiga. Köp av hushållstjänster betraktas i dag som acceptabelt men olika former av subventioner/skattereduktioner ses som förkastliga. Det är bättre att använda skattebetalarnas pengar på vård, skola och omsorg, än till att subventionera lata och rika höginkomsttagare, hävdar kritiker. Denna inställning är lätt att förstå om det nu vore så att dessa satsningar stod i motsats till varandra. Med det gör de inte, om skattesänkningarna görs selektiva och enbart riktas mot hushållstjänster.

Kvinnors möjlighet att öka sin kompetens, sin närvaro på marknaden och möjligheter att konkurrera om de högsta befattningarna skulle öka om hushållstjänster kunde köpas till rimliga priser och på ett smidigt sätt. Ett växande antal företag erbjuder visserligen redan i dag sina anställda hemservice till rabatterade priser. Men ett system med skattemässiga avdrag är att föredra eftersom beslutet att köpa tjänst eller ej då överläts på den enskilde som då inte blir beroende av sin arbetsgivares inställning.

Stockholm den 29 september 2005

Anne-Marie Pålsson (m)